

ZDRAVOTNICKÝ PRACOVNÍK A MEZINÁRODNÍ HUMANITÁRNÍ PRÁVO

Marek Jukl

Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého, Olomouc

Článek se zabývá právy a povinnostmi osob v situacích, kdy se aplikuje mezinárodní humanitární právo. Zvláštní pozornost je věnována postavení zdravotnického pracovníka, ochraně zdravotnických práv a povinností, lékařské etice a odlišnostem od postupů v době mírové.

Klíčová slova: Mezinárodní humanitární právo, ozbrojený konflikt, Ženevské úmluvy, zdravotnická jednotka, zdravotnický personál, zdravotnický pracovník, lékařská etika, červený kříž, vědecký experiment, povinná mlčenlivost, ochrana obětí válek, válečný zajatec, civilní osoba, způsoby a prostředky vedení boje.

Mezinárodní humanitární právo (MHP)¹ je soubor norem dohodnutých mezi státy s cílem maximálně **humanizovat ozbrojené konflikty** – v každé době musí být respektována důstojnost lidské bytosti a musí být bez jakékoli diskriminace učiněno vše pro předcházení či alespoň zmírnění utrpení zejména těch, kteří nejsou na konfliktu přímo účastní, i těch, kteří byli z konfliktu vyřazeni v důsledku nemoci, zranění či zajetí.

Přijetím první **Ženevské úmluvy** byl roku 1864 položen **základ systému mezinárodních smluv**, které humanizaci ozbrojených konfliktů zajišťují. Iniciátorem jednání předcházejících přijetí těchto smluv je **Mezinárodní výbor Červeného kříže (MVČK)**², kterému státy svěřily významné úkoly při pomoci obětem konfliktů a dohledu nad dodržováním těchto smluv. V současnosti jsou **hlavním nástrojem MHP čtyři Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů** z r. 1949 spolu se **dvěma Dodatkovými protokoly** k Ženevským úmluvám z r. 1977 (dále jen ŽÚ)³

Smluvními stranami Úmluv je 192 států světa a jejich zásady, jakož i zásady obou Protokolů, jsou závazné pro všechny státy mezinárodního společenství⁴.

Zdůrazněme, že **všeobecná znalost ustanovení ŽÚ** je nezbytným předpokladem pro jejich dodržování i pro dovolávání se práv z nich plynoucích. Vzhledem k tomu, že situace ozbrojeného konfliktu staví **zdravotnického pracovníka** (civilního i vojenského) – ve srovnání s dobou mírovou – do eticky i právně nové situace, je účelné je seznamovat se základy MHP.

I. Uplatňování Ženevských úmluv

Ustanovení Ženevských úmluv se musí dodržovat za všech okolností.⁵ Žádný stát ani osoba nemůže sebe ani jiného zprostit závazků a práv z Ženevských úmluv.

ŽÚ se uplatňují v situacích nepřátelství, kdy strany konfliktu spolu přímo nekomunikují. Aby bylo možno zjišťovat, jak se zachází s lidmi, kteří

se dostali do moci protivníka (zajatci, obyvatelé okupovaných území...) a poskytovat těmto lidem pomoc, může každá strana jmenovat stát nezúčastněný v konfliktu, který ji zastupuje vůči druhé straně – tzv. **ochranná mocnost**. Její delegáti mohou vstupovat do zajateckých táborů, věznic, míst internace, na okupovaná území apod. a zjišťovat podmínky, v níž se občané této strany nacházejí a zajišťovat případně **dodržování ustanovení MHP**. Stejná práva mají **delegáti MVČK** (představují nezávislého dohlázele a mohou i ochrannou mocnost nahradit⁶).

Všechny státy poskytnou **MVČK i Národním společnostem Červeného kříže či Červeného půlměsíce**⁷ (NSČK/ČP) prostředky a pomoc k plnění jejich úkolů při péči o oběti ozbrojeného konfliktu.

II. Režim ochrany

Historicky se vyvinulo rozlišování konfliktů na **mezinárodní konflikt** (konflikt mezi státy, boj národů proti koloniálním a rasistickým režimům za sebeurčení, organizovaný boj proti okupaci) a **konflikt nemající mezinárodní povahu** (ostatní ozbrojené konflikty).

A. mezinárodní ozbrojený konflikt

Ochrana poskytovaná ŽÚ má dvě úrovně: **Základní** (pro všechny osoby) a **speciální** (pro

zvláště chráněné kategorie osob: zdravotníci a duchovní; ranění, nemocní, trusečníci, váleční zajatci, civilní obyvatelstvo).

1. Základní záruky

Základní ochrana představuje zachování základních lidských práv i v době ozbrojeného konfliktu. Zahrnují respektování lidské důstojnosti, náboženského přesvědčení, zákaz pokořujícího a nemravného jednání, **ochranu zdraví a života** (právo na lékařskou pomoc, zákaz mučení, psychického trýznění, tělesných trestů), zákaz braní rukojmí, zásady spravedlivého trestního stíhání a zvláštní ohledy na ženy a děti [dětí do 15 let se nesmí účastnit boje, jsou-li děti evakuovány, musí být vedena jejich evidence (a předávána MVČK), případy matek jsou mírněji posuzovány, apod.], slučování rodin rozdělených konfliktem.

2. Speciální ochrana

Tato ochrana dále rozvíjí (dle specifik výše uvedených skupin) ustanovení bodu 1. Podrobněji si všimneme s ohledem na určení tohoto textu jen skupiny zdravotnických pracovníků a nemocných osob. Ostatní kategorie budou zmíněny jen letmo (podrobněji – viz např. **internetové stránky Českého červeného kříže**).

¹ synonyma jsou mezinárodní právo válečné či mezinárodní právo ozbrojeného konfliktu

² nezávislá, nestranná, apolitická a neutrální humanitární instituce sui generis mající mezinárodněprávní subjektivitu, založená r.1863 v Ženevě. Zahrnuje ústředí v Ženevě a síť regionálních a polních delegatur po celém světě (především v krizových oblastech) s 12.000 zaměstnanci. Provozuje také Ústřední pátrací agenturu ČK.

³ I. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli, II. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trusečníků ozbrojených sil na moři, III. Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci, IV. Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války, I. Dodatkový protokol o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, II. Dodatkový protokol o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní povahu.

Krom Ženevských úmluv existují i další smluvy MHP [zabývají se především zákazy některých druhů zbraní (chemické, toxické, biologické, protipěchotní miny, zbraně produkující střípiny nezjistitelné RTG, laserové oslepující zbraně, proradné nástrahy a další)], podrobněji se jimi zabývat nebudeme.

⁴ představují součást mezinárodního práva obyčejového

⁵ tj. zejména bez ohledu na to, zda protivník sám MHP dodržuje, zda jde o legální či nelegální použití síly, zda jde o válku vyhlášenou apod.

⁶ systém ochranných mocností se po 2. svět. válce prakticky neuplatňuje, uvedené úkoly tak zajišťuje MVČK sám

⁷ národní společnosti působí ve 181 státu světa, mají 100 mil. členů. Musí být uznány MV ČK. Spolu s MVČK tvoří Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Každá národní společnost užívá buďto znak a název Červeného kříže, nebo Červeného půlměsíce.

2.1. Zdravotnické jednotky a personál. Ranění, nemocní, trosečníci.

Raněnými a nemocnými se rozumí všechny osoby (vojenské i civilní), jejichž **stav vyžaduje zdravotní péči** (včetně rodičů a oslabených osob) – bez ohledu na to, zda změna jejich zdravotního stavu nastala v souvislosti s konfliktem či nikoli. Těmto osobám musí být **poskytnuta úplná zdravotní péče odpovídající jejich zdravotnímu stavu a úrovni medicínského poznání při respektování všeobecně uznávaných zásad lékařské etiky a bez jakéhokoli jiného rozlišování, než vyplývá z jejich zdravotního stavu** (tj. zejm. bez ohledu na příslušnost k té či oné straně konfliktu, národnost, rasu, náboženské vyznání, společenský status, původ...). Na příslušných druhé strany je zakázáno provádět jakékoli vědecké experimenty⁸, nemohou být dárci jiných tkání a orgánů, než je krev pro transfuzi a pokožka pro plastickou operaci, přičemž dárcovství musí být zcela dobrovolné.

V případě, že nemocný odmítne některý zákrok, nesmí být proveden a je nutné toto písemně zdokumentovat.

O veškerých zdravotnických úkonech musí být vedena **průkazná dokumentace** k nahlédnutí delegátům ochranné moci a MV ČR.

Zařízení organizovaná pro zdravotnické účely (tj. nemocnice a podobná zařízení, ambulance, ošetrovny, sanitní vozidla, sanitní letadla a lodě, sklady zdravotnického a farmaceutického materiálu, ústavy lékařské prevence, orgány ochrany veřejného zdraví, transfuzní střediska apod.) se nazývají **zdravotnickými jednotkami**. Tyto jednotky, **pokud** jsou státní nebo jsou státní správou jmenovitě pro případ konfliktu určeny ke zdravotní péči o obyvatelstvo, nebo náleží subjektům Červeného kříže/půlměsíce⁹ či vojenské zdravotnické službě, požívají **ochrany mezinárodního práva – nesmí být za žádných okolností předmětem útoku**.

Zdravotnický personál (zdravotníci pracovníci všech úrovní, přidělení duchovní, ale i osoby určené k řízení transportních prostředků a správě jednotek) těchto jednotek **nesmí být za žádných okolností předmětem útoku**, nesmí mu být bráněno v práci, nesmí být jakkoli postiženi za poskytnutí pomoci komukoli, každá strana mu musí poskytnout ochranu, podporu a pomoc, a to i v případě vojenské jednotky v zajetí či civilní jednotky na okupovaném území.

Zdravotnickému personálu **nesmí být ukládáno postupovat non lege artis**, je povinen i v této situaci zachovávat **lékařské (zpo- vědní) tajemství** [s výjimkou případů, kdy je právní řád jeho vlastní strany (v ČR zák. č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu) prolamuje].

Zdravotnický personál **nesmí svého statusu zneužít** k nepřátelské činnosti, jinak může (po varování) ochrana pominout¹⁰, proradné jednání je dokonce **válečným zločinem**.

Je zapotřebí zdůraznit, že postup v souladu s normami lékařské etiky v době ozbrojeného konfliktu není pouze otázkou morálky (*Hippokratova přísaha*) či vnitrostátního práva, ale je **povinností uloženou každému zdravotnickému pracovníkovi právem mezinárodním**.¹¹ Jakékoli úmyslné jednání nebo opomenutí, které vážně ohrozí zdraví nebo život nemocného je **válečným zločinem**, a to i došlo-li k němu na přímý pokyn jiné osoby. Nadřazený je přitom trestně odpovědný i v případech, kdy k porušení nedal příkaz, ale věděl o něm, nebo o něm vzhledem ke své funkci vědět mohl.

K ochrannému označení zdravotnických jednotek a personálu se užívá znaku **červeného kříže nebo půlměsíce na bílém poli**¹². Aby svou **ochrannou funkci** mohl plnit, je jeho používání přísně limitováno – jak v době konfliktu (zneužití je válečný zločin) tak i v míru. V ochranné funkci se užívá znaku velkých rozměrů na střechách budov, vozidlech, na vlajkách, na vestách či náramenních páskách. Znak může být osvětlen či zviditelněn pro infračervené pozorování. Zdravotnické transporty užívají vedle něj i světelný signál (přerušované modré světlo) či radiový signál.

Ochranu znaku Červeného kříže v době míru řeší v ČR zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži. Neoprávněné užívání může být pokutováno (správní delikt), **zneužití znaku** v době konfliktu či stavu ohrožení státu je **trestným činem** dle trest. zákona (§ 265 zák. č. 140/1961 Sb.) s možností uložit až výjimečný trest.

Uvedme, kdo je **oprávněn znaku červeného kříže (půlměsíce) užívat**:

- **v době míru i konfliktu** je to Mezinárodní výbor ČK, Mezinárodní federace ČK&ČP a zdravotnická služba armád
- **v době míru** jej mohou užívat Národní společnosti Červeného kříže a Červeného půlměsíce – jak pro zdravotnické jednotky, tak i pro ostatní činnosti a pro členstvo – bez

omezení rozměru – a dále se souhlasem NSČK/ČP se užije k označení civilních zdravotnických jednotek určených státem pro pomoc v době konfliktu a příp. i jiných ambulancí či nemocnic¹³.

- **v době ozbrojeného konfliktu** jej z civilních zdravotnických jednotek smějí užívat jen ty, které **stát výslovně určil k péči o obyvatelstvo** v době konfliktu; užívání znaku pro NSČK/ČP se omezuje jen na činnost jejich zdravotnických jednotek (ostatní členové jej mohou užívat jen jako **identifikační** – v malém rozměru (člen. odznak, ne např. náramenní páska).

V případě konfliktu se musí každý zdravotnický pracovník prokazovat **průkazem zdravotnického personálu** (u civilních zdravotníků především na okupovaných územích či bojem ohrožených oblastech), který vydává příslušný orgán – u vojenských zdravotníků je jím v současnosti Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany (Hradec Králové), u státem určených civilních zdravotnických jednotek příslušný orgán státní správy, u jednotek Červeného kříže příslušný orgán Červeného kříže. Krom toho vede každá zdravotnická jednotka jmenný seznam zdravotnických pracovníků a jejich funkčního zařazení.

2.2. Váleční zajatci

Válečními zajatci se v moci nepřítelů stávají nejen příslušníci pravidelných armád (s výjimkou žoldnéřů), ale i příslušníci organizovaného hnutí odporu, užívají-li otevřeně zbraň a za stejné podmínky i obyvatelé, kteří brání své území před pronikajícím okupantem.

Důležité je, že tyto osoby (tzv. **kombatanti**) nepřítel nemůže postihovat za samotný fakt, že proti němu bojovali se zbraní v ruce (na to mají **právo**), a proto **zajetí nelze považovat za trest** – účelem zajetí je jen znemožnění další účasti v konfliktu. Budou však stíháni za případné porušení norem mezinárodního humanitárního práva (viz dále – např. útok na civilisty, zdravotnické jednotky). Je-li zajatec souzen, probíhá soud pod dohledem ochranné moci či MVČK.

⁸ byt by byly eticky přípustné a byly jinak v souladu s vnitrostátním právem

⁹ ex lege jsou jimi v ČR zařízení zřízená MZd ČR (fakultní nemocnice, specializované léčebny, organizace ochrany veřejného zdraví), dále zdravotnické složky integrovaného záchranného systému (zdravotnická záchranná služba, odborná zdravotnická zařízení na úrovni fakultních nemocnic, zdravotnické jednotky hasičského záchranného sboru a zdravotnické útvary Českého červeného kříže (viz zejm. zák. č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o ČSKČ).

Další zdravotnická zařízení výslovně určí státní správa (MZd ČR a krajské úřady) v případě konfliktu resp. v rámci krizového plánování.

¹⁰ za nepřátelskou činnost se však nepovažuje použití zbraní k sebeobraně či ochraně nemocných

¹¹ zdůrazňujeme, že i v případě konfliktu je zdravotnický pracovník nadále vázán také vnitrostátním právem, přičemž v případě jeho kolize s mezinárodní smlouvou má ustanovení smlouvy přednost (viz např. čl. 10 Ústavy ČR)

¹² oba znaky mají stejnou platnost, každý stát však volí pro svůj personál jeden z nich (viz též poznámka č.7). Kromě ochranné funkce (označení zdravotníků a zdravotnických jednotek) se užívá i k vyznačení příslušnosti k hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce – tzv. identifikační funkce.

¹³ v ČR tyto souhlasy vydává Úřad Českého červeného kříže (Praha). Na dobu neurčitou je vydán pouze zdravotnické službě Ministerstva vnitra ČR (pro označení příslušníků HZS určených k poskytování zdravotnické pomoci)

Zajatci mají plné právo na respektování důstojnosti, na zaopatření a **lékařskou péči** zdarma, právo odesílat a přijímat zprávy rodinného charakteru, mohou přijímat humanitární zásilky a mají právo na návštěvy **delegátů ochranné mocnosti a MVČK** (beze svědků).

Zajatecký tábor musí mít minimálně standard kasáren a tomu odpovídá i disciplína v něm. Musí být vybaven odpovídajícím zdravotnickým zařízením (srv. část 2.1).

Po skončení nepřátelství musí být zajatci bezodkladně **repatriováni**. K repatriaci před ukončením nepřátelství dojde u vážně nemocných a těžce zraněných (jde zejm. o stavy, které jsou nevyléčitelné do jednoho roku u nichž došlo ke značnému snížení tělesných nebo psychických schopností. Podrobnosti stanoví **Řád smíšených lékařských komisí**, který je přílohou III. Ženevské úmluvy).

Veškeré **informace o zajatcích** (fakt zajetí, zranění, místo pobytu, trestní stíhání apod.) shromažďují tzv. **Národní informační kanceláře**, které prostřednictvím **Ústřední informační kanceláře** (provozované MVČK v Ženevě), zasílají tyto informace do vlasti zajatce a odpovídají na vznesené dotazy. Činnost těchto kanceláří, spolu s pátrací službou ČK (Ústřední pátrací služba MVČK a pátrací služby národních společností), má důležitou roli pro zajatce i jeho blízké a usnadňuje repatriaci po skončení konfliktu.

2.3. Civilní obyvatelstvo

Základní zásadou je povinnost bojujících stran vždy **rozlíšovat** mezi osobami (objekty) civilními a vojenskými s tím, že **útok je přípustný pouze proti vojenským** objektům a osobám¹⁴ a musí být veden tak, aby zasaženo bylo skutečně **jen** konkrétní vojenské objekty (**zákaz tzv. nerozlišujících útoků**).

Předmětem útoku nemohou dále být objekty nutné pro přežití obyvatelstva (např. zvlahovací systémy, úroda), zařízení obsahující nebezpečné síly (pokud by uvolnění těchto sil ohrozilo obyvatelstvo – např. jaderné elektrárny, přehrady), životní prostředí.

Obyvatelstvu musí být státem poskytnuta ochrana obyvatel před nebezpečím z ozbrojeného konfliktu (systém varování, kryty), pomoc k odstranění následků válek a pohrom (nouzové ubytování, stravování, odklizení trosk, dezaktivace) – tzv. **civilní obrana (CO)**. Personál CO je (podobně jako zdravotníci) chráněn – **nesmí být předmětem útoku** a má právo plnit své úkoly, nesmí ale vyvíjet nepřátelskou činnost. K identifikaci personálu a zařízení se užívá modrý trojúhelník na oranžovém pozadí (nesmí být zneužit!).

Dojde-li k situaci, kdy obyvatelstvo strádá nedostatkem léčiv, zdravotnického materiálu, potravin, šatstva apod., musí být umožněny

dodávky humanitární pomoci. Konvojem musí být umožněn průjezd a ochrana na území každé strany. Nesmí obsahovat jiný materiál a jejich personál nesmí vyvíjet nepřátelskou činnost.

V souvislosti s konflikty se často obyvatelstvo dostává do moci jiné strany než vlastní – jde o **obyvatele okupovaného území** či **cizince**, kteří žijí na území nyní nepřátelského státu. I na ochranu těchto osob MHP pamatuje a delegáti ochranné mocnosti a MVČK mají právo je navštěvovat a dohlížet na dodržování norem MHP.

Již zmínění cizinci nesmí být předmětem žádného zastrasování a mají právo odcestovat (před vycestováním však mohou být např. internováni, je-li to nutné).

Pro okupovaná území platí zásada, že jde o situaci dočasnou a život obyvatel by se měl co nejvíce blížit době mírové. Okupační správa má na vlastní náklady povinnost zajistit zásobování, **provoz zdravotnických zařízení**, vzdělávacích a výchovných institucí apod. **Nesmí zabavovat** zdravotnická zařízení, došlo-li by ke snížení úrovně zdravotní péče obyvatelstva¹⁵. Do veřejné správy může v podstatě zasahovat jen tak, jak to činí obvyklá státní moc. NSČK pokračují v činnosti. Zvláštní pozornost je věnována slučování rodin a pátrání po osiřelých dětech. Okupační správa může nařídít pracovní povinnost, ale jen pro zajištění potřeb obyvatel obsazených území. Okupantovi je dále zakázáno přesídlování původního obyvatelstva nebo osídlování obsazeného území obyvatelstvem vlastním.

Platí dále **původní legislativa** a i původní soudy zůstávají v činnosti. V trestním právu lze nově zavést i opatření, která mají okupanta chránit, musí však jít o právně obvyklé prostředky a soudit provinění mohou jen soudy respektující uznaná procesní pravidla a za dohledu delegátů ochranné mocnosti i MVČK. Činy proti okupantovi bez útoku na život a obecného ohrožení, lze stíhat jen internací či běžným vězením, neboť občané okupovaného území nejsou vázáni věrností k okupační správě. Za méně závažné činy proti okupantovi hrozí pouze internace (ta je analogií válečného zajetí a internování mají i táž práva), má zamezit v pokračování této činnosti, ale není trestem, představuje jen omezení volnosti pohybu.

Všechny důležité informace o cizincích a obyvatelstvu na okupovaných územích (zejména o internovaných či vězněných) shromažďují opět Národní informační kanceláře a prostřednictvím Ústřední informační kancelář (MVČK v Ženevě) je zasílají do vlasti a od-

povídají na vznesené dotazy. Význam činnosti informačních kanceláří a pátrací služby ČK je zřejmý.

3. Zakázané způsoby a prostředky vedení boje

Již jsme uvedli, že útok musí být za všech okolností **omezen** jen na povolené cíle a tomu se musí **přizpůsobit jeho prostředky** (zbraně, náboje, materiál) a **způsoby**. Dále platí **zákaz proradnosti** (předstírání kapitulace, zranění, statusu zdravotníka, civilisty apod.), **zákaz zneužití** rozlišovací znaky (ČK, CO, ...), znaky a uniformy jiných států, **zákaz útoku** na osobu vyřazenou z boje (raněný, vzdávající se). V neposlední jsou také zakázány prostředky a způsoby boje způsobující **nadměrné poranění a útrapy** – jde o ochranu bojovníků – jsou to takové zbraně či způsoby boje, které nejen vyřadí vojáka z boje, ale ztíží nebo znemožní jeho léčbu (např. střepiny nezjistitelné rentgenem). Tento obecný zákaz je konkretizován řadou mezinárodních smluv (viz úvodní část), má však širší dopad (i „povolená“ zbraň může být užita zakázaným způsobem!).

B. ozbrojený konflikt nemající mezinárodní charakter

Jde o konflikty nepatřící do části A. Ustanovení MHP musí dodržovat **všechny strany konfliktu** (tj. i povstalci). V těchto konfliktech neexistuje režim ochranných mocností. **MVČK má však i zde právo iniciativy**, kterou nelze považovat za vměšování do konfliktu.

Rozsáhlý konflikt, jehož strany ovládají významné území státu a jejichž ozbrojené síly jsou organizované (např. protivládní povstání, úsilí o oddělení části státního území ap.), se řídí **II. Dodatkovým protokolem**. Ostatní konflikty probíhající na území smluvní strany či rozsáhlé politické nepokoje a bouře provázené zatýkáním se řídí jen **článkem 3. Ženevských úmluv** („minimální standard humanity“).

Minimální standard humanity: osoby, které se přímo neúčastní nepřátelství (včetně raněných, zadržených či těch, kteří složili zbraně), mají právo na lidské zacházení – za všech okolností jsou vůči nim zakázány útoky na život a zdraví (zranění a nemocní musí být sebráni a bez jakékoli diskriminace řádně ošetřeni, je zakázána vražda, kruté zacházení a mučení), dále je zakázáno ponižující a nemravné jednání a brání rukojmí. Trest může být uložen jen na základě rozsudku řádného a nestranného soudu.

⁽¹⁴⁾ civilní osoba přímo se účastní bojové činnosti však po tuto dobu ztrácí imunitu před útokem

⁽¹⁵⁾ přitom je lze dočasně zabavit jen pro potřeby vlastních raněných vojáků nebo válečných zajatců

V případě konfliktu většího rozsahu ochrana odpovídá zásadám pro konflikt mezinárodní. Zásadním rozdílem ale je fakt, že v těchto konfliktech neexistuje pojem komabant, zadržení bojovníci proto nejsou zajatci a mohou být trestně stíháni za nepřátelskou činnost. Mají však právo, stejně jako všichni zadrženi v souvislosti s konfliktem, na zacházení dle „Základních záruk“ včetně práva na spravedlivý soudní proces.

III. Stíhání porušení Ženevských úmluv

Všechny státy jsou povinny dodržovat Ženevské úmluvy, zamezit jejich porušování a stíhat všechna porušení Ženevských úmluv,

zvláště jejich vážná porušení – ta se považují za **válečné zločiny** – jedná se o **ohrožení tělesného i duševního zdraví či života** chráněné osoby (viz také „Základní záruky“), vedení útoku na zakázaný cíl nebo zakázaným způsobem, braní rukojmí, nucené přesuny obyvatelstva, osídlování obsazených území, zdržování

repatriace válečných zajatců, neposkytnutí spravedlivého soudního procesu.

Všechny státy jsou **povinny vést pátrání** a osoby podezřelé ze spáchání nebo nařízení válečných zločinů postavit **před soud** bez ohledu na státní příslušnost. Rovněž se zavazují ke spolupráci s OSN.

Literatura

1. Haug H, Gasser HP. Humanity for all, 1. vyd. Berne, Stuttgart, Vienna: Haupt Publishers, 1993: 682 s.
2. Ivanová K, Klos R. Kapitoly z lékařské etiky, 2. vyd. Olomouc: Vyd. Univ. Palackého, 2000: 146 s.
3. Jukl M. Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly (stručný přehled), 2. vydání, Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2005: 56 s.
4. Sassoli M, Bouvier A. How does law protect in war?, 1. vyd. Ženeva: Mezinárodní výbor Červeného kříže, 1999: 1492 s.
5. Internetové stránky Českého červeného kříže: www.cck-cr.cz.